

Ochrana

Ochrana proti *E. parasitica* spočívá především v dodržování preventivních opatření s cílem zamezit mechanickému poškození a poranění hostitelských rostlin, udržování výsadby v dobrém zdravotním stavu a snižování množství infekčního inokula v prostředí na minimum. V lesních porostech zahrnují preventivní opatření kvalitní údržbu porostů a včasné odstraňování napadených dřevin. V okrasných výsadbách lze v případě výskytu nádorů na větvích provést zdravotní řez s cílem odstranit nádor. Řez však musí být veden ve zdravém dřevě 10–15 cm pod nádorem. Je-li nádor na kmenu, je nutno odstranit celý strom. K omezení možnosti přenosu infekce by se měl řez provádět za sucha, kdy jsou podmínky pro infekci méně příznivé. Nutná je obezřetná manipulace a likvidace infekčního materiálu, nejlépe spálením.

Příznaky napadení na javoru (J. Sitek)

Situace v ČR

V roce 2015 byl patogen poprvé objeven v ČR, ve Slezsku, v okrese Frýdek-Místek. V průběhu roků 2015 a 2016 byl výskyt patogenu potvrzen na 26 lokalitách v Moravskoslezském kraji, v okrese Frýdek-Místek a Karviná, na ploše zhruba 300 km². Všechny výskyty byly zjištěny na přírodních stanovištích.

Bílé vějířovité mycelium pod kůrou (I. Svobodová)

Další informace o patogenu *Eutypella parasitica* naleznete na stránkách Rostlinolékařského portálu ÚKZÚZ.

www.ukzuz.cz/rlportal

V sekci **Fytosanitární rizika EU > houby a houbová onemocnění**

Text: H. Řehořová, B. Topičová
Foto: J. Sitek, I. Svobodová

Vydal Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

05-2019

Ústřední kontrolní
a zkušební ústav zemědělský

NÁRODNÍ ORGANIZACE OCHRANY ROSTLIN ČESKÉ REPUBLIKY

bradavkatka parazitická
(*Eutypella parasitica*)
nový původce rakoviny javoru
na území ČR

Životní cyklus

Bradavkatka parazitická je vřeckovýtrusná houba, která vytváří pohlavní plodničky zvané peritecia. Vstupní branou infekce jsou nejčastěji pahýly větví nebo místa odpadnutí suchých větví, méně často mechanická poranění hostitele a praskliny. Z místa infekce prorůstá mycelium houby do zdravého pletiva. Hostitel reaguje na napadení tvorbou kalusu s cílem zastavit expanzi nádoru. Rychlost podélného prodlužování nádoru je maximálně 1–2 cm za rok. Po čtyřech až osmi letech od infekce se v centru lézí tvoří černá stromata, v nichž jsou zanořena peritecia. Ve vřecku se tvoří askospory, které jsou za vlhka z vřecek vytlačovány a mohou infikovat další hostitelské rostliny.

Pohlavní plodničky zvané peritecia (I. Svobodová)

Způsoby šíření

Na kratší vzdálenosti je patogen přenášen sporami, které jsou roznášeny nejčastěji větrem. Je možný i přenos pomocí hmyzích přenašečů. Nejvhodnější podmínky pro šíření a rozvoj patogenu jsou v oblastech s vyšší teplotou, větším úhrnem srážek a vyšší vzdušnou vlhkostí. K šíření na dlouhé vzdálenosti může docházet antropogenní cestou, především dopravou napadených částí stromů, či dopravou školkařského materiálu.

Hostitelské spektrum

Javor (*Acer* spp.): j. babyka (*A. campestre*), j. cukrový (*A. saccharum*), j. jasanolistý (*A. negundo*), j. kapadocký (*A. cappadocicum*), j. kaspický (*A. hyrcanum*), j. klen (*A. pseudoplatanus*), j. mléč (*A. platanoides*), j. stříbrný (*A. saccharinum*)

Nádor na kmenu hostitele (I. Svobodová)

Příznaky napadení

E. parasitica způsobuje rakovinné nádory na kmenech a kosterních větvích hostitelských rostlin. Nejčastěji se nádory utvářejí na kmenu do výšky 6 m a často také okolo pahýlů odumřelých větví. Nádory se zvětšují s růstem hostitelské rostliny, dosahují délky až 3 m a na napadených stromech mohou vytrvávat i několik desetiletí. V pozdních stádiích infekce jsou kmeny charakteristicky kápoovitě rozšířené, prohnuté a následkem toho dochází ke zlomům v místech infekce. Na mladém školkařském sadebním materiálu se nádory netvoří, na stromech do průměru 10 cm se nádory vytvářejí jen zřídka a vypadají jako propadliny do kůry.

Hospodářský význam

Značný význam může mít bradavkatka parazitická v okrasných výsadbách. Jako jedna z mála vřeckovýtrusných hub je schopna rozkládat dřevní hmotu. V důsledku snížené pevnosti dochází v místech infekce ke zlomům kmenů. To může mít za následek škody na zdraví i majetku, v neposlední řadě i na estetické hodnotě dřevin.

Ekonomické ztráty způsobené patogenem jsou významné především v oblastech původního výskytu v severovýchodní Americe, kde je javor cukrový dominantní a nejvýznamnější listnatou dřevinou v tamním lesním hospodářství.

Nádor na kmenu mladšího stromu (I. Svobodová)

V ČR je *E. parasitica* nově zjištěným patogenem javorů, významným zejména pro javor klen. Mezi oblastí nejohroženější tímto patogenem v České republice patří území Slezska, části Západních Karpat a dále území Českosaského Švýcarska a přilehlých částí Českého středohoří a Frýdlantského výběžku. Patogen může představovat ohrožení i pro stanoviště významná z hlediska ochrany přírody, jako jsou ochranné lesy, roklínové a suťové lesy či nivní, lužní a břehové porosty.